

Kronika

GLIWICE

Muzeum Gliwickie. Jak donosi prasa, prace nad wyposażeniem muzeum w Gliwicach dobiegają końca. Muzeum to będzie posiadało ciekawe i wartościowe eksponaty, i to we wszystkich swoich działach, od działu prehistorycznego począwszy poprzez dział meblarstwa i ceramiki aż do działu malarstwa, rzeźby i sztychów. Dyrektor Gładysz z niemałym trudem zorganizował tę placówkę, która zajmie niewątpliwie ważne miejsce w procesie odradzania się polskości na Ziemiach Zachodnich.

KATOWICE

Śląsko - Dąbrowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Nawiązując w całej pełni do tradycji przedwojennego Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, powstało obecnie w Katowicach Śląsko-Dąbrowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Zebranie konstituujące odbyło się w dniu 5. 11. na zaproszenie wojewody śląsko-dąbrowskiego gen. A. Zawadzkiego, który też zebranie zagał, podkreślając konieczność dostosowania pracy i postawy ideowej Towarzystwa do nowych warunków naszego życia państwowego. Z kolei przewodniczący zebraniu dyr. Lutman, nawiązując do tradycji przedwojennego T. P. N., wskazał na osiągnięcia tego Towarzystwa oraz określił jego stosunek do Instytutu Śląskiego, który swą pracę koncentruje przede wszystkim kolo zagadnień śląskich, podczas gdy T. P. N. zajmuje się zagadnieniami naukowymi o charakterze ogólnonarodowym, a nawet ogólnoludzkim. Następnie zebrani uchwalili założenie Towarzystwa pod wspomnianą nazwą, oraz jego statut.

Wybrano zarząd Towarzystwa, składający się z 18 członków, z których $\frac{2}{3}$ wybranych zostało przez walne zebranie, a $\frac{1}{3}$ powołał wojewoda śląsko-dąbrowski.

ŁONIEWO, pow. leszczyński

Prace wykopaliskowe. Instytut Zachodni dzięki zasiłkowi Ministerstwa Kultury i Sztuki podjął w listopadzie i grudniu prace wykopaliskowe w grodzisku na półwyspie jeziora Łoniewskiego koło Osiecznej. Prace te stały w związku z kursem zachodnim dla nauczycielstwa Ziem Zachodnich, urządzonym w zamku w Osiecznej. Stwierdzono, że dawny gród zbudowano na wyspowatej wydmie w wieku IX, tj. w okresie ustrojów plemiennych. Gród pierścieniowaty, średnicy około 90 m, otoczony był wałem ziemno-drewniano-kamiennym konstrukcji podobnej do wału poznańskiego, odkrytego na Ostrowiu Tumskim. Część drewniana była oblepiona gliną. W obrębie samego grodu, w młodszej czasowo części grodu (w. XI—XII), natrafiono na warstwę kulturową, zawierającą resztki palenisk, dużą ilość kości zwierząt domowych i potrosze dzikich oraz kilka kostek ryb. Napotkano na sporo ułamków i części naczyń toczonych na kole garncarskim, pokrytych brudami i ozdobami odciskanymi wzorcem. Naczynia, znalezione w obrębie wału i u jego stóp, są ręcznie lepione i częściowo obtaczane na krążku garncarskim. Z przedmiotów żelaznych wydobyto kilka noży, szyleł, ostroge, ułamek sierpa, części obręczy wiader i okucia. Znalezione również blaszane okucie z brązu oraz kilka szyleł kościanych. Dowodem wytapiania żelaznej rudy darniowej (w grodzie lub

w jego bliskości) jest obecność kilkunastu brył żuźla żelaznego. W części południowej dawnej wyspy stwierdzono istnienie podgrodzia w postaci kilkunastu rozoranych palenisk z chat, natomiast w części zachodniej, już w samej wodzie, kilka obrobionych pali i belek drewnianych (ślady przystani?). W pobliżu grodziska natrafiono na ślady z osad z wieku X—XII oraz na ślady grobli. Na grodzisku tym znaleziono w latach 1885 do 1927 m. i. ułamki łyżew z kości konia lub krowy, szydła kościane oraz kabłączek skroniowy z blachy srebrnej pochodzący z Pomorza (kabłączki były najbardziej charakterystyczną ozdobą głowy Słowianek w tych czasach). Na kilka lat przed wojną natrafił rolnik Kowalski, właściciel półwyspu, na sporo pestek brzoskwiń, śliwek, trzśni oraz na „sklepienia” z drzewa. Rozpoczęte w tym roku prace z uwagi na ciekawy typ grodziska mają być kontynuowane również w lecie roku przyszłego. Pracami kierował dr Z. Rajewski.

OLSZTYN

Muzeum Mazurskie. W Olsztynie otwarto Muzeum Mazurskie. Muzeum posiadało około 200 obrazów z różnych epok od XV do XIX wieku włącznie, oraz rzeźby gotyckie i barokowe. Wystawione eksponaty stanowią tylko nieznaczną część zbiorów muzealnych. Magazyny muzeum zawierają pokaźną ilość obrazów, rzeźb i dzieł sztuki, które w miarę postępu prac restauracyjnych zapelnia pozostałe sale muzeum.

Stacja do Badania Fauny Pojezierza Mazurskiego. W okręgu mazurskim powstaje z ramienia Państwowego Muzeum Zoologicznego „Stacja do Badania Fauny Pojezierza Mazurskiego”. W programie pracy „Stacji do Badania Fauny Pojezierza Mazurskiego” ramowo przewidziane są następujące zadania: 1) przede wszystkim praca ściśle nau-

kowo-badawcza w zakresie głównie faunistyki i ekologii. Obfitość jezior w terenie przesądzi jej hydrobiologiczny kierunek. 2) Naukowa współpraca z instytucjami gospodarczymi w zakresie rybactwa, łowiectwa itp. 3) Współdziałanie z instytucjami oświatowymi w dziedzinie popularyzacji wiedzy przyrodniczej, np. w lokalu stacijnym w przyszłości można będzie prowadzić biologiczne kursy wakacyjne dla nauczycieli szkół średnich i powszechnych. 4) Stworzenie przy stacji domu wypoczynkowego dla naukowców. Do zadań, które możnaby podjąć natychmiast, należy ewidencja zbiorów zoologicznych w licznych muzeach pomiejskich pozostałych na olbrzymim terenie Pojezierza Mazurskiego.

OSIECZNA

Kurs Zachodni. W czasie od 25. 11. do 3. 12. 1945 r. odbył się Kurs Zachodni dla pracowników oświatowych i nauczycieli z Ziem Zachodnich urządzony — z inicjatywy i z wybitnym poparciem Biura Ziem Odzyskanych Ministerstwa Oświaty — przez Instytut Zachodni. Kurs odbył się w zamku w Osiecznej pod Leszmem. Kierownictwo Kursu pozostawało w rękach dr Marii Kielczewskiej, wicedyrektorki Instytutu Zachodniego. Kurs otworzył dyr. Instytutu prof. Z. Wojciechowski. Referaty, które w czasie Kursu wygłoszono, obejmowały wszystkie dziedziny życia i wiedzy ważne dla pracownika działającego na Ziemiach Zachodnich, a więc w zakresie geografii — związki przestrzenne i charakter Nadodrza omówili: dr Kielczewska — Zarys ogólny geografii Ziem Odzyskanych na tle systemu geograficznego Polski, Geografia szczegółowa Wybrzeża, Pojemność ludnościowa Ziem Zachodnich; dr A. Wrzosek — Szczegółowa geografia Śląska i dr B. Krygowski — Szczegółowa geografia Ziemi Lubuskiej i Szczegółowa geografia Pomorza. Problemy

prehistorii i związków wczesnohistorycznych Ziem Zachodnich z Polską omówili na podstawie kultury materialnej: dr Z. Rajewski — Kultura wczesno-historyczna Ziem Zachodnich, a na podstawie językowej prof. dr M. Ruśnicki — Imiennictwo polskie na Ziemiach Odzyskanych. Rozwój wydarzeń historycznych z podkreśleniem wtórnego, późnego charakteru ziemienia Ziem Zachodnich przedstawili: dr Z. Kaczmarczyk — Rola Ziem Zachodnich w dobie tworzenia się państwa polskiego, Dzieje Pomorza, Dzieje Śląska i Walka o Bałtyk w dziejach Polski, oraz prof. dr Z. Wojciechowski. Zagadnienia akcji osadniczej w jej obecnym stanie scharakteryzowali red. St. Kubiak — Akcja migracyjna na Zachód, Charakterystyka obecnego stanu i red. H. Barański — Repatrianci wschodni jako element kolonizacyjny na Zachodzie. Rolę gospodarczą Ziem Zachodnich w życiu Polski dziś i jutro referował dyr. Gluck — Rola Ziem Odzyskanych w życiu polskim, Zagadnienie gospodarcze i osadnicze rolnictwa na Ziemiach Zachodnich i Zagadnienia przemysłu, handlu i rzemiosła oraz osadnictwa miejskiego na Ziemiach Zachodnich. W zakresie kultury Ziem Zachodnich omówiono — zagadnienia regionalizmu i etnograficzne tych Ziem: prof. dr B. Stelmachowska: Grupy etniczne polskie na Ziemiach Odzyskanych i Relikty kultury duchowej i materialnej, dalej zagadnienia ochrony zabytków — mgr W. Nawrocki: Zabytki polskie na Ziemiach Zachodnich oraz ich ochrona, wreszcie rolę literatury — mgr M. Suchocki: Polska Zachodnia w literaturze polskiej. Seminarium popołudniowe dawały możliwości wyczerpującego omówienia wszystkich problemów poruszonych w referatach, a tym samym i ich wszechstronnego pogłębienia.

Pierwszy Kurs Zachodni urządony w Osiecznej, zgromadził około 40 uczestników.

POZNAN

Zachodnia Agencja Prasowa. W Poznaniu rozpoczęła działalność jako zarejestrowana przez Ministerstwo Propagandy i Informacji dziennikarska Spółdzielnia Pracy, Zachodnia Agencja Prasowa. Z. A. P. powołana została do życia dla popularyzowania i upowszechniania za pośrednictwem prasy polskiej i zagranicznej problemów ziem odzyskanych i zagadnień niemcoznawczych. Agencja wydaje 1. codzienny biuletyn informacyjny; 2. stały biuletyn publicystyczny; 3. periodyczny serwis orientacyjny wewnętrzny; 4. serwisy specjalne oraz 5. zorganizuje specjalne pogotowie informacyjne. Poza tym Z. A. P. podawać będzie stale przeglądy prasy krajowej, zagranicznej, audycje radiowych, recenzje wydawnictw oraz w dziale „dokumenty mówią“ ogłaszać będzie dokumenty dotyczące zbrodni niemieckich. Agencją kieruje red. E. Męclewski, dobry znawca zagadnień zachodnich.

Ogólnopolska Konferencja Kierowników Okręgowych P. Z. Z. Do Poznania zjechali na konferencję kierownicy ośrodków organizacyjnych P. Z. Z. z całej Polski. Obrady zajął dyr. Dubiel. Mówca stwierdził, że P. Z. Z. z dotychczasowej improwizacji w sprawach zachodnich przechodzi do planowego działania. Całokształt dokonanej pracy raz jeszcze przedstawiony zostanie na zjeździe delegatów P. Z. Z. w dniu 8 maja 1946 r. w Poznaniu, na tym zjeździe wybrane zostaną nowe władze naczelne. Następnie, po referatach St. Kubiaka i Nowowiejskiego, omówiono w dyskusji plan wzmożonej działalności organizacyjnej na wszystkich odcinkach pracy. W drugim dniu obrad referaty wygłosili: Cz. Pilichowski — O celach i zadaniach P. Z. Z. przedstawiający postulaty repolonizacji ziem odzyskanych, likwidacji niemczyzny na całym terenie Rzplitej oraz eliminację Niemców z rodziny narodów miłujących po-

kój, St. Kubiak — O akcji osadniczej, wysuwający jako zadanie Wydziałów Osadniczych scementowanie i wytworzenie jednolitego społeczeństwa na Ziemiach Zachodnich, red. Barański — Sprawy wydawnicze, omawiający rolę prasy w popularyzacji idei, celów i zadań P. Z. Z., wreszcie E. Serwański — Zagadnienia społeczno-polityczne, poruszający zagadnienie unifikacji duchowej całego narodu.

WROCLAW

Oddział Instytutu Śląskiego. We Wrocławiu organizuje się oddział Instytutu Śląskiego, który w najbliższych

tygodniach rozwinie szeroką działalność. Oddziałem kieruje prof. Maleczyński. Przy pomocy dużego zespołu pracowników Oddział Instytutu Śląskiego, zajmie się obok pracy ściśle naukowej dokładnym opisem osiągnięć gospodarczych, osiedleńczych i administracyjnych Polski na Ziemiach Odzyskanych, zbadaniem dalszych możliwości, przestudiowaniem polskiego wkładu w życie tych ziem na przestrzeni wieków. Wyniki badań tych będą natychmiast publikowane, względnie dostarczane odpowiednim Ministerstwom. Oddział znalazł pomieszczenie w obszernym budynku przy Placu Uniwersyteckim nr 7.